

een hollandsche ingenieur Bake, en een inlandsch jongetje Si-Bengkok. Tegenstellingen in ieder opzicht: Bake, sterke, productieve jonge man, Si-Bengkok, misnaakt en nutteloos schepsel; Bake, opgaand in z'n grootsche plannen van wijdere exploitatie der suikerfabriek, die groote dividenden opleveren zal en fortuin hem verzekeren; Si-Bengkok, die niets heeft, omdat hij een arm kind is en niets kan, omdat hij geen lichaamskracht heeft; die alleen wonderzoet op de fluit spelen kan „zoodat wie het hoort tevreden wordt van hart“, en daarin ook alleen levensgenot vindt.

Volmaakte tegenstellingen dus; 't materiële tegenover 't ideële; 't eerste met wijden horizon van toestroomende schatten, 't laatste met niets dan de stille genieting van ijle klanken; 't in positieve kracht sterke, tegenover het door subtiële fijnheid teere...

Bake hoort Si-Bengkok's fluit het eerst als hij in een stillen nacht gebogen zit over cijferreeksen, over constructie-berekeningen... een klare, helder-hooge toon opzingend door de wijde stilte...

„Hij luisterde, de lippen een weinig openend in zijne aandacht, als om het geluid in te ademen“... En het trok hem, het huis uit, in de richting vanwaar het kwam, weg uit de beklemming der kil-dooide cijfers in de zwijgende heerlijkheid van den tropennacht, waarin de fluittoon ruischte als een kabbelend beekje...

Zoo gloort weer in hem op het in constructies verstijde ideële!

Op een anderen avond, toevallig, ontmoet Bake het fluitspelertje, als deze met z'n zoete tonen een leguaan uit het riet heeft weggevoerd en zoodanig betooverd, dat een loerende Indo hem met een stokslog dooden kan. (Dit stuk is bijzonder fijn geschreven).

Dan praat Bake met het schuwe ventje, wiens schenkels verdord zijn; later nog eens, en zoo komt gaandeweg contact. Bake hoort Si-Bengkok graag spelen, 's avonds in de stilte en hij heeft er schik in te zien, hoe dan kleine sluggetjes uit het donker te voorschijn ritselen en wiegen op de deining der klanken, hoe een muizenpaar met spitse oortjes roerloos blijft zitten, de tijtjaks vergeten te grijpen naar de musketen, maar straks als steen blijven, de schuwe gekko zoo dicht bij schuift, „dat elk tintje van linnen en blauw op z'n dikken rug te onderscheiden is“!

De wondere bekoring, die de kleine toevenaar met z'n fluit weet te oefenen, hypnotiseert de dieren, dat ze zichzelf vergeten en luisteren! En die bekoring grijpt ook telkens weer Bake's eigen ziel.

Si-Bengkok komt nu geregeld bij hem en krijgt dan geld, zoodat hij onbekommerd is.

Maar dan komt de suikercampagne, de tijd, dat de fabriek nacht en dag werkt, en alles zwoegt en ploertert in uiterste krachtontplooiing. 't Gaat nu om de dividenden!... Bake vergeet in de ingespannen drukte z'n kleinen beschermeling, hij denkt niet meer aan hem! 't Materiële heeft gansch z'n hart!

Te midden van dezen drukken arbeid komt de tijd, dat buffels van de fabriek gestolen zijn en in een slapelozen nacht hoort Bake dat alarm geslagen wordt, omdat weer buffels zijn weggehaald.

Woedend springt hij op, zadelt z'n paard en vliegt met den boekhouder van de fabriek de dieven na in het verse spoor der logge beesten.

Bake is weer volkomen de oude: de geldmaniak, die in koelbloedige zekerheid zich voornoemt den dief, die z'n rijkdom weggehaald heeft, dood te schieten. En, als hij eindelijk tegen een heuvelrug aan den kant van het bosch de buffels ziet gaan, door den dief met korte fluittonen meegelokt, aarzelt hij niet, maar mikt in sterke zenuwspanning op de gedaante, die, gezeten op het voorste dier, scherp tegen de nachtlucht afsteekt — en schiet...

„De donkere gestalte op den karbouw schokte op en zeeg langzaam op zij“...

Bake en z'n metgezel rijden naar de plaats waar de dief is gevallen. Hij ligt op den rug. De Indo strijkt een lucifer aan en bij dat licht bukt Bake zich — maar richt zich met een schok overeind: Si-Bengkok!

„Het fluitspelertje lag voorover, met het gezicht in het stof.

„Ik geloof, dat je hem leelijk geraakt hebt; het kan wel door de long gegaan zijn,“ zei de Indo...

Bake kon er geen woord uitspreken. In onuitsprekelijke wroeging en medelijden keek hij naar dat wegheterende leven, dat hij vergeten had. De heilzucht, de haat, de wroedheid, waarmee hij den dief van zijn rijkdom had nagejaagd, waren vervlogen, als een kwade roes. Zijn slachtoffer lag voor hem en hij voelde... dat hij in dat arme wezen ook zichzelf kwaad had gedaan, kwaad, dat... niet meer goedgemaakt kon worden.

Toevallig passeerde een kar. Voorzichtig werd de arme kleine er op gelegd en Bake ging zelf naast hem zitten, met z'n handen steunend het hangende hoofd, trachtend in sujdende zielepijn te froosten en te verzachten.

Hij vraagt Si-Bengkok, hoe hij toch tot zulk een daad kwam.

„Si-Bengkok bewoog een paar maal de lippen; eindelijk kwam het er uit, nauwelijks hoorbaar:

Het ging Bake door de ziel. Hij besefte, wat hij nog nooit had bedacht, den nood van dat hulpeloze wezentje, dat hij aan zijn lot had overgelaten, om te verhongeren in het stof waarin het rondkroop als een vleugellam, half vertrappt insect...

„En nu heb ik hem doodgemaakt omdat hij een moodjesmaat afknabbelde van wat ik te veel heb, zoo maar stuk gebroken, zoo'n aardig zieleke, dat daar in dat arme kleine lichaam zat te zingen als een leeuwerik in zijn kooi...“

Met tranen in de oogen boog hij over Si-Bengkok heen, hem zachtkens over het haar stroelend.

„Je blijft nu bij mij, Si-Bengkok, altijd, altijd! Je zult nu een goed leven hebben, een heerlijk leven, zooals je het zelf maar wensch... Is dat goed?“

Het duurde een wijle, oer Si-Bengkok er het antwoord uit kon brengen.

„Het is goed, Heer.“

Toen lag hij weer stil.

De kar sjokte voort; eindelijk lang scheen de weg. Bake's gedachten waren als verstijfd, hij zat stil, het hoofd van den jongen nog altijd op z'n knie.

„Dat duurde lang zoo.“

De kar gaf een plotseligen stoot.

Hij schrok op. Si-Bengkok's hoofd was van zijn knieën gegleden.

„Je hebt je toch geen pijn gedaan?“

Er kwam geen antwoord. Bezorgd bukte hij over het bleke gezicht.

Tusschen de grashalmen en de verwelkende varens lag hij stil. De oogen, waarop het sterrenlicht zoo vreemd schitterde, waren gebroken...

Zoo eindigt dit wonder-teere boekje... 't materiële dooft het ideële, en eerst als het te laat is, komt de rijkdommen-najagende mensch tot het besef van wat hij heeft gedaan. Maar dan baten geen zelfbeklag en wroeging meer!

Toen ik, kort geleden, door een meisje, die mooi lezen kan, dit slothoofdstuk voorlezen deed aan een groep jonge menschen, zag ik, dat sommigen geroerd waren tot in hun ziel.

't Is ook zoo subtiel-fijn, zoo diep-tragisch, zoo teer-zacht verteld!

Zulke oogenblikken zijn kostbaar en we moeten ze niet oubemnt laten voorbijgaan. Want de toegang tot het jonge gemoed is ons dan geopend; de ploegchaar is diep-insnijdend over den akker des harten gegaan. Levende werkelijkheid is geworden het gevaar van de zucht tot materiële gewin, die schade doet aan de ziel. En, richtend onzen koers naar de hoogere dingen in het leven, kunnen we, gansch onopzettelijk, opbouwenden arbeid doen. Naar dit boekje grijpen onze jongeren en we laten het ze gaarne, omdat het de volle schoonheid der literaire kunst openbaart, die verheffend en veredelend werkt op de ziel en ruime perspectieven opent voor samenspreking. Hier hebben we wel waarlijk iets van den rijkdom, dien Gods gemeene gratie geschonken heeft in de kunst en met dankbare waardeering aanvaardt we dien.

Te gelegener tijd hoop ik eens afzonderlijk hierover te kunnen spreken, aanknoopend aan wat we in dit en verschillende voorafgaande artikelen zagen.

Thans alleen de raad, dit fijne boekje te lezen en door voorlezing in den huiselijken kring dankbaar het profijt er uit te trekken, dat 't zoo overvloedig biedt.

C. T.

Stedelijk Museum.

Tentoonstelling van Piet van Wijn-gaardt en Th. A. Vos, geopend tot einde Januari.

Langzamerhand komt er meer stabiliteit in de verschillende opvattingen van de nieuwe kunst en toekent deze zich steeds zuiverder af als reactie tegen de tekortkomingen van het impressionisme. Evenals men de eenzijdig natuurwetenschappelijke opvatting op het gebied van het denken heeft laten varen, zoo heeft men ook op het gebied van de kunst het impressionisme den rug toegekeerd, omdat het te veel de geestelijke waarden heeft verwaarloosd.

Het impressionisme heeft, vooral in zijn consequente uiting, in het luminisme en pointillisme, de geheele objectiviteit laten opgaan in geschilderde kleurwaarden, harmonisch tegen elkaar gezet. Het was in letterlijken zin de kunst van de geschilderde oppervlakkigheid. Tegen het veronachtzamen van de geestelijke waarden keerde zich de nieuwe opvatting, die men in tegenstelling met het impressionisme, kan noemen het expressivisme. De ziel, de individu, het spiritueele, handhaaft zich weer tegenover het uitwendig materiële. Hiermede is de nieuwe richting natuurlijk slecht in haar algemeenheid aangeduid. Allerlei nuancering van opvatting en ingewikkelde problemen komen hier aan de orde.

De exposanten in het Stedelijk Museum leggen beiden den nadruk op de geestelijke waarden, op het psychische in den mensch.

In het groote schilderij „De Maaijer“ ziet men dat onmiddellijk. In de impressionistische opvatting is de figuur, de mensch, als het ware in het licht opgezogen en heeft opgehouden als in-

figuur domineerend. In een zonnig landschap komen dreigend, onheilspellend, zware onweerswolken opzeten. De maaijer zelf, haast te kort, staat met zijn stroogelen hoed tegen de bovenlijst en met zijn klompen in de onderlijst. Alles is haast benauwend in elkaar geperst, maar met geweldige kracht strijkt hij met zijn strekel langs de zeis. Al zou alles in elkaar storten, de geest moet zich handhaven. De schildertechniek beantwoordt hier geheel aan de opvatting. Niet een zorgvol wegdoezelen van de stroek, maar militant zijn de verven opgesabd en in het landschap is er van een strek bijna geen sprake meer; een schitterend gamma van kleuren woelt als een zee dooreen.

In het „Zelfportret“ zit hetzelfde magistrale, maar getemperd. De houding heeft distinctie en de gelaatsuitdrukking getuigt van het bewuste meesterschap. De hand houdt een reusachtig bronzen palet met kleuren als bazuin geluid.

De „Jager“ in het winterlandschap doet denken aan den ouden Breughel „redivivus“. Met intense blankheid ligt de sneeuw op de donkere daken.

De „Slappende boerenjongen“ is dramatisch in zijn rust. Hij is niet het symbool van hoog, fijn geestelijk leven, maar toch is hij ook een mensch met een ziel. Daarop is zoo sterk de nadruk gelegd, dat de figuur haast het geheele armenalige vertrek vult. Alles, die zware houten tafel en die bank, die wand in gouden okers, dat prachtig zware blauw van de kan en dat nobele wit, slapen vergeestelijk met.

De „Landlooper“ in het duinlandschap is van tragische eenzaamheid. De figuur is gezet tegen een breed-donker sparsenwoud. De lucht is vol orchestrale smartgevoeligheid. De tragiek is echter verzacht door het troostend blond oranje van den heuvelrand.

In den „Schipper“ wordt een hooger, meer verijnd kleurengamma aangeslagen. Hij schrijft in gepens, als een Jeruzalemganger van Scirel, in een landschap van het prachtigste koloriet, van fijne grijzen teere Veronesen en goudgeelen.

Het beeldhouwwerk van Vos is niet minder spiritueel; ook hier niet eenzijdig subjectivistisch, maar geïnspireerd op de realiteit.

De „Denker“, allesbehalve een schimmige abstractie, is breed gehouden met stoeren kop en stevige spieren. Behalve in het peinzend gelaat is vooral in de geste van de hand de actie van den geest getypeerd. De hand is daarom opzettelijk groot gehouden en fijngestyleerd behouwen.

Zijn „Madonna“ rijst hoog op in teere schoonheid, het hoofd opgericht, als zoekt Zij het licht van de zon. Al het onzakelijk-bijkomstige van de realiteit is geëlimineerd en het geheel is zuiver uit den geest opgebouwd. De volumes en vlakken zijn synthetisch tegen elkaar gezet of liever van uit de ziel heeft zich de eenheid van het geheel in de verscheidenheid van de deelen ontplooid. Nergens in de zachte religieuze strengheid valt er ook maar het minste buiten. Om deze nog te verhoogen is het beeld symmetrisch gebouwd. Beide kunstenaars exposeeren belangrijk werk.

A. J. LAKKE.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Algemeene Opmerkingen.

Het Rapportenboek verscheen in vermeerdeerde uitgave en bevat nu ook de Zendingsrapporten.

De vraag kwam bij ons op, waarom deze rapporten niet tegelijk met de andere aan de kerkeraden waren gezonden. Gewoonte is het wel niet, dat de kerkeraden vóór de Synode er kennis van krijgen, maar zou er overwegend bezwaar tegen zijn, om er een gewoonte van te maken?

Dat zou drie voordeelen kunnen hebben. Allereerst zouden de kerkeraden wellicht er meerder aandacht aan kunnen wijden; als het eene rapport na het andere op de tafel komt, zou het zendingsrapport vanzelf ook een beurt krijgen; nu bestaat het gevaar, dat men bij den overvloed uit twee dikke boeken aan de zending niet die aandacht zal geven, welke zij verdient.

Bovendien, de kerken zien zich nu tegenover genomen beslissingen geplaatst en hebben geen gelegenheid gehad hun gedachten uit te spreken. Het is mogelijk, dat algemeen het rapport was aanvaard, en op de meerdere vergaderingen geen voorstellen waren gekomen; maar het schijnt ons toe, dat den kerkeraden toch gelegenheid kon gegeven worden, hun oordeel uit te spreken. Nu wordt het meêr na den maaltijd; en het duurt lang voordat het weer Synode is.

En ook, als het rapport eenigen tijd vóór de Synode aan de kerkeraden wordt gezonden, heeft het nog al den gloed van het nieuwe; nu is het meeste reeds een jaar oud.

Deze opmerkingen doen echter niets af aan het feit, dat het rapport hoogst belangrijke lectuur biedt. Het is een genot om het te lezen.

De gedachte wordt opnieuw bevestigd, dat de arbeid der zending in goede handen is. Men staat verbaasd over het vele, dat wordt afgedaan. En daar er maar weinig vergaderd is, is natuurlijk, als naar gewoonte, het meeste door het moderamen verricht. De deputaten verdienen den dank onzer kerken.

Er is wel eens gefluisterd, dat de deputaten teveel macht hebben. Zij weten het dan ook zoo goed, dat

daarom nu ernst het de Synode daar de le een hartelij deputaten, kenen in worden, in

Wanneer namen be het niet eenigszins missie over en in alle porteur al heeft toch onderzocht geven. E dat het te danken van Pesat aan de h worden g korte acta deling in twijfel, da de zending.

De scri rapport o geven. Ni al zijn er denkken ran, er der deput

Hierbij hot n l t een kort meene de manen? ? algemeene onbekend kerken do te breed

Wie in wordt tele wij natuur uitgegaan, worden, v orde, zou zijn, maar zendingaz overal gas wij in he en toch v

Fandita, al deze z omdat he „Zending“ weer naar

veeel pla Ook noi een verte, ieder twee n l. Nooro

Nu doet heel de v vragen. H dat somm

worden. I toch den voortaan de onder meene toe alleen ges

Wat bij provincie predikante wonen. Da uitstekend of het zo

Is Goris. Is Scholt broeders provincies college be mogen og

Onder fa beho